

Eesti Arstide Liit läbi 20 aasta. Sõna on EALi presidentidel

RANDO TRUVE
EAL-I PRESIDENT

10.02.1990–19.10.1991

Ajal, mil mina olin EALi president, toimusid Eestis pöördelised muutused: võitlus Eesti iseseisvumise eest ja vabariigi vabane mine okupatsioonist. Tolle aja poliitiline situatsioon mõjutas oluliselt ka EALi tegevust nendel päevadel.

Üheks EALi aktuaalseks algatuseks oli aktsioon vabastada eesti poisid Nõukogude Armeesse värbamisest. Kirjalikus pöördumises ülemnõukogu poole nõudis EAL armees olevate eesti poiste toomist tagasi Eestisse ja nendest kaitseliidu moodustamist. Sõjakomissariaatides töötavaid arste kutsuti üles keelduma koostööst okupatsioonivõi-

mudega. Koos Eesti Naiste Ühendusega korraldati aktsiooni toetav rahvakoosolek.

Seoses veriste sündmustega Leedus pöördus EAL avaldusega maailma ajakirjanduse poole, mõistes hukka jätkuva Nõukogude Liidu okupatsiooni Balti riikides ja kutsudes maailma rahvaid taotlema riikide valitsuste kaasabi vägivalla lõpetamiseks. Avalduses nõuti küsimuse viivitamatut arutluse võtmist ÜROs (avaldus saadeti avaldamiseks Reutersile, Soome ja Rootsi ajalehtedele ning Vaba Euroopa toimetusele). Ühtlasi saadeti kaastunde- ja toetusavaldus Leedu Arstide Liidule.

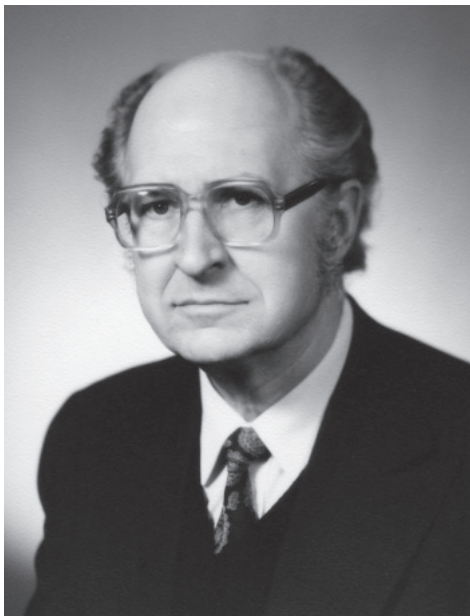
Loomulikult võttis EAL aktiivselt osa Eesti riiki ja rahvast haaranud poliitilisest liikumisest. Selle käigus kirjutati Toompeal alla iseseisvumist toetavate organisatsioonide koostöökokkuleppele.

EALi presidendina oligi mul õnn kaasa elada vabariigi iseseisvumisele.

Loomulikult ei piirdunud EALi tegevus nendel aastatel ainult osalemisega poliitilises võitluses. EALi tegevus oli ka sel ajal suunatud võitlusele arstide huvide eest (palk jm) ja tervishoiupoliitika kujundamisele. Punase joonena läbisid juhatuse ja volikogu koosolekuid meditsiini rahastamise probleemid. Korduvalt pöörduti valitsuse ja ülemnõukogu poole nõudega suurendada tervishoiu eelarvet ja tõsta arstide palka. (1990. a oli arsti tunnitasu vaid 67% töölise keskmisest tunnitasust!)

EAL tõstatas ja rõhutas hiljem korduvalt vajadust luua vabariigis kindlustusmeditsiin.

EALi jaoks oluliseks probleemiks nendel aastatel oli leida võimalusi meie arstide täiendusõppeks läänes. Selleks sai aktiivselt

hakatud otsima ja sõlmima kontakte arstidega välisriikides. Kirjutati alla koostöökokkulepe Rootsi Arstide Liiduga, võeti osa Soome Arstide Liidu 80. juubeli üritusest Helsingis ja Soome Arstide Päevadest ning lepitati kokku edasiste kontaktide suhtes. Sai kooskõlastatud ja tegevusse rakendatud Eesti arstide täiendusõpe Liisa Kolumbuse Fondi rahaga Eestis. (Fond oli loodud eestluse toetamiseks läänes.) Et laiendada areala arstide täiendusõppeks, sõlmiti kokkulepe Põhja-Ameerika Eesti Arstiteadlaste Seltsiga. Ja pea oli esimestel arstidel võimalus saada esimesi muljeid erialasest tööst teisel pool ookeani. Tihedad sidemed loodi Eesti Arstide Seltsiga Rootsis. Tänu sealsele kolleegidele sõitis nii mõnigi Eesti arst täiendusele Rootsi. EAL astus Ülemaailmse Tervisekasvatuse Assotsiatsiooni liikmeks.

Kõrvuti arstidele täiendusõppe võimaluste otsimisega oli vaja leida võimalusi meie meditsiinasutuste tehnilise varustuse parandamiseks. Aktiivselt hakkas sellega tegelema Eesti Ühisabi Rootsis. Tegevus vajas aga koordineerimist, et koos heasoovliku abiga ei saadetakse Eestisse kasutat vanarauda. Korduvate sõitudega Stockholmi ja nendepoolsete sõitudega Tallinna loodi ühisabi tegevusele kindlad raamid.

Uuema meditsiiniaparatuuri Eestisse suunamiseks sõlmiti kokkulepe Kanadas loodud Ülemaailmse Eesti Abistamise organisatsiooniga (*Estonian Ecumenical Relief Organisation*). Koostöö tulemusena saabus Torontost Tallinna merekonteineri täis meditsiiniavarustust. Ja veel üks oluline abisaadetis meie meditsiinile nendel rasketel päevadel saabus USAst. Nimelt saabus läbirääkimiste tulemusena USA programmi HOPE delegatsiooniga meie haiglatele lennukitais meditsiinitehnikat väärtuses 1 miljon dollarit.

Et EALi liikmetel oleks ülevaade tervisesüsteemis ja meie liidus toimuvast, hakati välja andma ajalehte EAL Teataja.

Kuna EAL on sellest ajast, kui mina olin president, oluliselt muutunud ja probleemid, mis tol ajal olid aktuaalsed, on suures osas

lahenenud, peab EAL tänapäeval jätkama, lähtudes oma põhikirjast, tegelemist arstide kutsemaine tagamisega Eesti ühiskonnas, võitlema arstide huvide eest ning kaasa rääkima arstkonnale ja rahvale turvalisust tagava tervishoiupoliitika kujundamisel.

VÄINO SINISALU

EAL-I PRESIDENT

10.11.1991–08.09.1994

Sel perioodil kujundati välja EALi tegevuse suunad. Üldkogu koosolekul 2. aprillil 1992 võeti vastu põhikirja muudatus, mille kohaselt täidab EAL üleriigilise arstide ametiühingu funktsiooni. Juhatus töötas 1992. a välja arstide kollektiivlepingu näidisvarianti ja EALi usaldusmehe staatuse suhetes tööandjaga. 1993. a jõustus esimene Eesti tervishoiukorralduse seaduse versioon. Selle järgi osalesid EALi esindajad raviteenuse punkthinde määramise komisjonis. EALi ja raviasutuste juhtide ühisrindena jõuti Sotsiaalministeeriumiga kokkuleppele, et palgakuludeks tuleb arvestada 60% ravi-kindlustuse eelarvest. Saavutati ka kokkulepe arstide täiendava puhkuse suhtes, mille tulemusel on arstide puhkuse kestus 5 nädalat. 1994. a jõuti Sotsiaalministeeriumiga kokkuleppele, et arstide palka vaadatakse lahus kehtivast riiklikust palgaastmestikust. See võimaldas arstide palku tõsta.

1992. a märtsis tunnistas Tartu Linnakohus EALi 1940. a likvideeritud Eesti

Arstiseltside Liidu õigusjärglaseks ja liidule tagastati õigusvastaselt võõrandatud kinnistu Tartus Pepleri 32. Praegu on seal EALi kontor ja Eesti Arsti toimetus.

Noorarstide ühendus (loodi 05.10.1991) liitus EALiga piirkondliku liidu õigustes.

Olulist abi ja nõu saime oma töö korraldamiseks Soome ja Rootsi arstide seltsidelt ning Eesti Arstideseltsilt Rootsis. Koos Soome Arstide Seltsiga Duodecim asutati 1993. a aprillikuus kirjastus Medicina, mis algul tegutses osauhinguna ning hiljem muueti aktsiaseltsiks. EALile kuulub kolmandik kirjastuse aktsiatest. Väärrib märkimist, et EAL tasus oma osaluse rahaga, mille Eesti Arstideselts Rootsis oli annetanud, – 10 000 Rootsi krooniga. Praeguseks on Medicina välja andnud ligi sada eestikeelset meditsiini-trükist arstidele ja elanikkonnale.

Saksa Arstide Koja eestvõttel loodi novembris 1992 Saksa-Balti Arstide Selts. EAL oli üheks selle asutajaliikmeks. Selts on aktiivne praeguseni ja tänu eelkõige Saksa poole aktiivsele tegevusele on aastate jooksul mitmed kümned Eesti arstid saanud võimaluse stažeerida Saksamaa raviasutustes. Seltsi Saksamaa-poolsed eestvedajad dr Hans-Herbert Wegener ja dr Wolfgang Hasse pälvisid 2008. a Eesti kõrge riikliku autasu – Punase Risti kolmanda klassi teenetemärgi.

Samuti taastasime Eesti Arstideseltside Liidu algatatud Eesti Arstide Päevade traditsiooni. Alustasime 1992. ja 1993. a arstiteaduskonna päevade raames toimuvate ühepäevaste loenguprogrammidega arstidele. Täismahulisi arstide päevi kahepäevase loenguprogrammi ning meditsiini- ja ravimifirmade näitusega peetakse alates 1994. aastast.

EAL on saavutanud märkimisväärset edu arstide töö tasustamise parandamisel. Kindlasti on see nõudnud EALilt poliitilisi avaldusi ja poliitilist retoorikat. Siiski ei ole EAL pelgalt poliitiline organisatsioon, sel on tõsine osa meditsiini arengus tervikuna: arstide kvalifikatsioon ja täiendusõpe, meditsiiniabi kvaliteedi erinevad tahud, meditsiinieetika ja palju muud. Nendes valdkondades on

veel palju teha. Nüüdisajal areneb meditsiin tõenduspõhise käsitluse suunas, erialad arenevad süvitsi ning integreeruvad. Aeg nõuab, et meie kolleegid ei määratleks end vaid eriarstidena, kuuludes erialaseltsi, vaid esmajoonel arstidena, kes enesestmõistetavalt kuuluvad oma maa kõiki arste ühendavasse organisatsiooni. Ajalugu on tõestanud, et püsivad ja arenguvõimelised on riigid, ettevõtted ja organisatsioonid, kes ei takerdu igapäevaprobleemidesse, vaid näevad ka tulevikku ja tegutsevad selles suunas. EALi ootab tõsine väljakutse olla Eestimaa arstide ühendaja eesmärgiga arendada meditsiini ja arstiabi taset ning rahvastiku tervist, millega kokkuvõttes tagatakse riigi edasine areng ja kodanike heaolu.

INDREK ORO

EAL-I PRESIDENT

08.09.1994–13.12.1999

Kuna EALi üldkogu otsustas juba 1992. aastal võtta suuna ametühingulisele tegevusele, siis oli esimese ülesandena vaja korrastada kutseliidu register. Üllatusena selgus, et liikmemaksu maksjaid oli vähem kui 30% arstide üldarvust (mitte 50%, nagu oli pakutud). Kuna 90ndate keskpaik ja teine pool oli murranguliste reformide aeg Eesti tervishoius, siis oli vaja arstkonna huvide paremaks esindamiseks jõuliselt osaleda erinevates otsustusprotsessides. Arstide liidust kujunes sel perioodil

arvestatav *lobby*-organisatsioon. Sotsiaalministeeriumi tähtsamates töörühmades osalesid alati EALi esindajaid. Riigikogu sotsiaalkomisjoni toonase esimehe Endel Eeroga oli meil kehtiv kokkuleppe, et arstiabi korraldust puudutavate seaduseelnõude arutelule kutsuti eksperdina kohale EALi esindaja(d). 1995. aastal lähetas arstide liit mind esindajaks ravikindlustuse nõukogusse. Nõukogu tahtel juhatasin selle tegevust kuni Eesti Haigekassa nõukogu moodustamiseni 2000. aastal.

1990ndate keskpaika jääb ka sotsiaaldialoogi tekkimine tervishoius tööandjate ja töövõtjate vahel. Esimene miinimumtunnitaskokkulepe arstide ja haiglate liidu vahel sõlmiti 1996. aastal ning see fikseeris arsti alampalgaks 19 krooni tunnisi. See kokkulepe suurendas paljude nooremartside palka kuni 60%.

Pean väga oluliseks meie aktiivset välissuhtlust sellel perioodil. Algul jätkasime osalemist Euroopa Arstide Liitude Foorumil (EFMA), mis oli pikka aega põhiline kanal rahvusvahelisele valitsusvälisele areenile. 1998. aastal loobusime sellest koostööst Euroopa Arstide Alalise Komitee (CPME) kui mõjuvõimsama kasuks. Head suhted arenesid nii Soome kui ka Rootsi arstide liiduga, samuti Eesti Arstide Seltsiga Rootsis.

Väga tähtsaks pean Eesti arstieetika koodeksi väljatöötamist, õigupoolest algupärase Eesti Arstide Koja koodeksi ajakohastamist. Selles tegevuses osalesid ka ekspertidena kolleegid Soome Arstide Liidust.

Kutseliidu arengu seisukohast pean väga oluliseks Arstide Liidu Teataja taaselustamist 1995. aastal kuukirjana ja sellele järgnenud teadusajakirja Eesti Arsti privateerimist EALi poolt 1999. a.

Pean oma suurimaks saavutuseks arstide liidu juhina liikmeskonna kahekordistumist: 1996. aasta lõpuks kuulus EALi 62% Eestis praktiseerivatest arstidest.

Arstide liit peab kahtlemata jätkama arengut kutseliiduna, esindades nii arstkonna majanduslikke, tervishoiupoliitilisi kui ka eetilisi huvisid. Minu eelistus kuulub nüüd ja tulevikus vabatahtlikule liikmesusele. Ametiühinguna

on EAL praegu tugevam kui eales varem, ent palju tuleb veel ära teha tulemusliku läbirääkimismehhanismi tagamiseks. Olen seisukohal, et koostööd seadusandjaga saaks paremini korraldada. Ilmselt oleks edaspidi põhjust süsteemsemalt käsitleda kommunikatsiooni ja suhtekorralduse teemat, sest avalikul arvamusel on uskumatult suur jõud aitamaks saavutada oma poliitilisi eesmärke. Tingimata oleks vaja arendada senisest tunduvalt aktiivsemat publitsistilist tegevust eetikat käsitlevate materjalide arstideni toomisel. Ilmselt tuleb enam panustada ka rahvusvahelisse tegevusse seoses majandus- ja õigusruumi avardamisega. Kokkuvõttes olen siiski seda meelt, et EALi tuleb tunnustada saavutatu eest, eriti arvestades meie suhteliselt tagasihoidlikke võimalusi.

ANDRES LEHTMETS

EAL-I PRESIDENT

14.12.1999–31.12.2002

Üks olulisemaid tegevusi sel perioodil olid palgaläbirääkimised, mis 2002. aastal tipnesid palgakokkuleppega. See oli tollal suur võit, eriti kui arvestada, et eelnev kokkulepe oli sõlmitud 1995. aastal. Lisaks rakendati sellele kokkuleppele esmakordset leppe laiendamise põhimõtet, see tähendab et seadusest tulenevalt muutus see kõikidele tervishoiusüsteemi tööandjatele kohustuslikuks.

Teiseks oluliseks tegevussuunaks oli koostöö erialaseltsidega, EAL liitus oluli-

sima Euroopa eriarstide organisatsiooni – UEMSiga. Samuti korraldasime arstide päevade ja Medifari raames erialaseltside ühiskoosolekuid, et arutada ja ühtlustada seisukohti erinevate arstierialade arengut puudutavates küsimustes.

Nendesse aastatesse jäid ka Arstide Täienduskoolituse Fondi loomine ja esimesed sammud vastutuskindlustussüsteemi käivitamisel. EAL püüdis sõna sekka öelda olulisemates tervishoiukorraldusega seotud küsimustes, milleks olid haiglasüsteemi arengukava, tervishoiukorralduse seadus, arutelud patsiendiseaduse üle.

Arstide liidu lähiaastate arengus jääb paratamatult keskseks suunaks ametiühinguline tegevus. Samas ei saa tähelepanuta jätta arstieetika küsimusi, koolitust, koostööd rahvusvaheliste arstlike organisatsioonidega. Arstide liidu positsioon on Eesti tervishoiumaastikul kindel – liit on jõud, millega arvestatakse. Meie edukus sõltub iga liikme panusest liidu tegevusse ja oskusest vajalikul hetkel oma jõud ühise eesmärgi nimel koondada.

ANDRES KORK

EAL-I PRESIDENT

01.01.2003 – PRAEGUSENI

Lisaks eelnevatel perioodidel alustatu jätkamisele keskendusime neil aastail eelkõige

ge arsti elukutse väärtustamisele. Olulisimaks eesmärgiks sai liikumine vähegi õiglasema töötasu poole. Eelmiste aastate läbirääkimiste tulemusena oli arstide miinimumtunnitasuks kokku lepitud 40 krooni. Meile oli selgeks saanud, et poliitikute arvates võivad meedikud jätkuvalt teha oma vastutusrikast tööd, saades tasu riigi keskmise palga tasemel. Leidsime, et ainult viisakalt ja jõudu näitamata pole olulist hüpet normaalsete palgade suunas võimalik saavutada.

Esimese sammuna taastasime soikunud koostöö Eesti Perearstide Seltsiga. Selles oli oluline osa Diana Ingerainenil, kes kuulus nii EPSi kui ka EALi juhatusse. Teiseks heaks partneriks liikumisel õiglasemate töötingimuste suunas sai Inna Rahendi juhitud Eesti Keskastme Tervishoiutöötajate Kutseliit. Kolme organisatsiooni ühiste pingutuste tulemusena sai võimalikuks arstide ja ödede palgade suhteliselt kiire tõus ning tänaseks on tervishoiutöötajate ühendused kujunenud Eesti ametiühinguliikumises arvestatavaks jõuks. Nii saavutati järgmised arstide miinimumtunnitaskokkulepped: 2003. a 1. juulist 50 kr, 2005. a 1. jaanuarist 66 kr, 2006. a 1. jaanuarist 75 kr. Ehkki konkreetseid palgaleppeid hiljem ei allkirjastatud, tõusis arstide tunnitasku 2007. a 1. aprillist 99 kroonini ja 2008. a 1. jaanuarist 112 kroonini.

Seega on viimase viie aasta jooksul arstide miinimumtunnitasku kasvanud 280% (40 kroonilt 112 kroonini). Riigi keskmine palk tõusis samal perioodil 179% (40,92 kroonilt 73,4 kroonini). Siiski jääme euroopalikust arstide palgaproportsioonist (arsti palk = 2 keskmist palka) endiselt allapoole ning palju tööd ootab veel ees.

Teise olulise sammuna sõlmisime 2003. aastal vastutuskindlustuse lepingu arstide liidu liikmetele. Praegu on kõik EALi töötavad liikmed vastutuskindlustusega kaitstud. Tunnustavalt tuleb märkida, et viie aasta jooksul ei ole olnud meie liikmete vastu ühtegi rahuldatud nõuet.

Tähtsaks sündmuseks oli ka Eesti Ars-

ti OÜ 100% ulatuses ostmine EALi poolt 2005. a. Praegu on ajakirjas oodata olulisi muudatusi, valmimas on uuenenud veebisait ja loodetavasti saab Eesti Arst veel tänavu rahvusvaheliselt indekseeritud ajakirjaks.

2004. aastal, kui Eesti astus Euroopa Liitu, muutus EALi staatus rahvusvahelistes arstlikes organisatsioonides. Senise toetaja ja vaatleja rolli asemel saime Euroopa Arstide Alalise Komitee (CPME) ja Euroopa Eriarstide Ühenduse (UEMS) täisliikmeks koos teiste maade arstide liitudega võrdsete õiguste ja kohustustega. Samal aastal võeti EAL vastu ka Maailma Arstide Liitu (WMA).

Üks arstide liidu tähtsamaid tegevusvaldkondi on alati olnud arstieetika. Alates 2005. aastast oleme igal sügisel korraldanud eetikakonverentsi. 2007. a andsime koos TÜ arstiteaduskonnaga välja eesti-keelse WMA arstieetika käsiraamatu, praegu tegeleb eetikakomitee Andres Lehtmet-
sa eestvedamisel arstieetika koodeksi ja arstivande uuendamisega.

ANDRUS MÄESALU

EAL-I VALITUD PRESIDENT

VOLITUSTE ALGUS 01.01.2009

EALi senisele tegevusele annan hea hinnangu. EAL on kindlal positsioonil Eesti arstkonna esindajana, olnud tegus

ja aktiivne arstide õiguste eest võitlejana, esmajoones palgavõitluses. Enam oleks tulnud tegeleda noorarstide probleemidega ning peale Tallinna ja Tartu ka teiste piirkondlike liitudega.

Tulevikus peaksime liikuma ühtse EALi liikmesuse suunas, mitte piirkondliku liidu kaudu nagu seni. Enam tuleks EALi tegevusse kaasata noori ja väljaspool keskusi tegevusevaid arste. See aitab kaasa arstikutse prestiiži tõstmisele ühiskonnas.